

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3023/2022. (I. 13.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.V.20.946/2019/6. számú végzése, a Fővárosi Ítéltábla 16.Gf.40.121/2020/34-I. számú ítélete, valamint a Kúria Pfv.V.21.327/2020/8. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó gazdasági társaságok jogi képviselőik (dr. Bártfai Beatrix ügyvéd, illetve dr. Karl Gábor Csaba ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordultak az Alkotmánybírósághoz a Kúria Pfv.V.20.946/2019/6. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt. Az indítványozók az alkotmányjogi panaszukkal összefüggésben utóbb benyújtott indítvány-kiegészítéseikben a fenti végzéssel összefüggésben kérték továbbá a Fővárosi Ítéltábla, valamint a Kúria időközben megszületett 16.Gf.40.121/2020/34-I. számú, illetve Pfv.V.21.327/2020/8. számú ítéletei alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését is.
- [2] Kérelmüket az indítványozók az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése rendelkezéseinek sérelmére alapították.
- [3] 2. Az indítványozók, akik az alkotmányjogi panasz eljárás alapjául szolgáló peres eljárásban I. és II. rendű felek voltak, mint bérlők bérleti szerződést kötöttek egy gazdasági társasággal, mint bérbeadóval egy irodaház bérletére. Ezen szerződés megkötését bérleti előszerződés megkötése előzte meg. A bérbeadó gazdasági társaság – a későbbi alperes – az előszerződés megkötésekor az irodaháznak még nem volt tulajdonosa; annak megvásárlásához banki hitel felvételére volt szüksége. (A hitel biztosítására a hitelszerződésben résztvevő felek az azt folyósító pénzintézetek javára az ingatlan bérbeadásából származó minden árbevételre [amelyek a szerződés értelmében egy zárolt óvadéki számlára kerültek] zálogjogot alapítottak; és azt az alperes szintén biztosítéki céllal engedményezte is a finanszírozó bankokra. Az indítvány benyújtásának alapjául szolgáló későbbi per során nem merült fel adat arra nézve, hogy az alperes gazdasági társaság a hitelszerződésből eredő kötelezettségeinek ne tett volna eleget; a finanszírozó pénzintézeteknek a biztosítékok érvényesítésére vonatkozó joga sem nyílt meg ez idő alatt.) Az előszerződés, az annak létrejöttét követően a bérbeadó és az ingatlan korábbi tulajdonosa által megkötött adásvételi szerződés, illetve a végül a bérleti szerződés megkötésével lezárult folyamat során az indítványozók és a bérbeadó (továbbá áttételesen az adásvételt finanszírozó bankok) több alkalommal egyeztetést folytattak a szerződések részleteiről, így egyebek mellett és különösen is: az indítványozó által igényelt és szükségesnek tartott átalakítási munkálatokról, azok finanszírozási konstrukciójáról, elszámolásáról, valamint az azokkal elérendő hasznos alapterület nagyságáról; a kaució mértékéről és annak megfizetése időpontjáról; a majdan fizetendő bérleti díj összegéről és annak fizetési módjáról; az indítványozók számára előbérleti- valamint az ingatlan tulajdonjogának megszerzésére vonatkozóan opciós jog kikötéséről; a birtokbaadás időpontjáról; az átalakítási munkálatokért fennálló felelősségről; a szerződések biztosítékairól stb. A mintegy féléves egyeztetési fázist követően 2014 januárjában került sor a végleges, 2024. július 1. napjáig határozott időre szóló bérleti szerződés aláírására, amely az indítványozók részére további 5 éves határozott időre előbérleti jogot is biztosított.
- [4] Az indítványozók a bérleti szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt terjesztettek elő keresetet a bérbeadó gazdasági társasággal szemben, elsődlegesen jóerkölcsbe ütközés, másodlagosan feltűnő értékaránytalanság jogcímén, illetve azon az alapon, hogy a szerződés lehetetlen szolgáltatásra irányult, kérték továbbá az alperest a jogalap nélkül szerzett vagyoni előny visszafizetésére kötelezni; arra az esetre pedig, ha az érvénytelenségi keresetet a bíróság nem találná alaposnak, az alperest szerződésszegés okán a parkolóhelyek után megfizetett bérleti díj és kamatai megfizetésére kérték kötelezni. Az alperes a viszontkeresetében elmaradt bérleti díj és késedelmi kamata megfizetésére kérte kötelezni az indítványozókat. Az elsőfokú bíróság az indít-

ványozók keresetét elutasította, és a viszontkeresetnek megfelelően az indítványozókat egyetemlegesen az elmaradt bérleti díj és késedelmi kamata – valamint viszontkereseti illeték és perköltség – megfizetésére kötelezte. Az indítványozók fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság a döntéshozatal során kiemelt jelentőséget tulajdonított annak a körülménynek, hogy az indítványozó felperesek állami tulajdonnal gazdálkodnak. Közbenso ítéletével az elsőfokú ítélet kereset elutasító rendelkezését megváltoztatta, és megállapította, hogy a bérleti szerződés nyilvánvalóan a jóerköcsbe ütközik, ezért semmis. Az elsőfokú ítélet felpereseket marasztaló rendelkezését – a perköltségre kiterjedően – hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot ebben a körben, továbbá az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonása tekintetében a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította. Elfogadta az indítványozók azon érvelését, miszerint az irodaház bérleményként kiválasztása gazdaságtalan és irracionális döntés volt. Álláspontja szerint a közpénzekkel való gazdálkodás mikéntje és észszerűsége szigorúbb erkölcsi-társadalmi megítélés alá esik, továbbá a közvagyon sérelme is megalapozza a jóerköcsbe ütközést. Az alperes a közbenso ítélettel szemben felülvizsgálati kérelmet nyújtott be, amelynek a Kúria a Pfv.V.20.946/2019/6. számú végzésével (a továbbiakban: Hatályon kívül helyező végzés) helyt adott, és a közbenso ítéletet hatályon kívül helyezte, a másodfokú bíróságot pedig új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

- [5] Az indítványozók a Hatályon kívül helyező végzéssel szemben az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz terjesztettek elő az Alkotmánybíróságon. Álláspontjuk szerint a Kúria nem állapította meg a hatályon kívül helyezés alapjául jogszabálysértést, ezért a hatályon kívül helyezésnek a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényben (a továbbiakban: régi Pp.) foglalt jogszabályi feltételei hiányoztak. Nézetük szerint a végzésben a Kúria kizárólag a bizonyítékok felülmérlegelését végezte el, és az alapján állapította meg az új határozat meghozatalához szükséges tényeket; de még ezt a felülmérlegelést is csak jogsértően, a saját gyakorlatával és a régi Pp. előírásaival ellentétesen tehette meg. Határozatát a Kúria – jóllehet az szerintük valójában az ügy érdemében hozott ítélet – végzésben hozta meg; az érdemi döntését pedig (melyben a jóerköcsbe ütközés kérdésében mérlegelést nem engedve utasította a másodfokú bíróságot a meghozandó új határozat tekintetében) végzésbe „bújtatta”, ezáltal lényegében elvonta a döntést az illetékes és hatáskörrel rendelkező másodfokú bíróságtól. Az önkényes, *contra legem* jogértelmezés és jogalkalmazás pedig mindezekre tekintettel sérti az indítványozóknak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített, a tisztességes bírósági eljáráshoz való alapjogát.
- [6] Az Alkotmánybíróság eljárásának folyamatban léte alatt a Hatályon kívül helyező végzésben foglaltaknak megfelelően a Fővárosi Ítélőtábla lefolytatta a megismételt eljárást, és 16.Gf.40.121/2020/34-I. számon meghozott ítéletében (a továbbiakban: Megismételt másodfokú ítélet) az elsőfokú ítéletet a kereset elutasító részében helybenhagyta, míg az indítványozókat marasztaló részében a főkövetelés és annak kamatai tekintetében megváltoztatta (az alperes kiegészített viszontkereseti kérelmében foglaltak alapján jelentősen megemelte). Az indítványozók az alkotmányjogi panaszukat ezzel összefüggésben kiegészítették, kérve a Megismételt másodfokú ítéletnek az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján történő megsemmisítését is, tekintettel arra, hogy az a – álláspontjuk szerint a fentebb kifejtetteknek megfelelően alaptörvény-ellenes – Hatályon kívül helyező végzésben foglaltakon alapult.
- [7] Az indítványozók felülvizsgálati kérelme alapján eljáró Kúria ezt követően hozta meg a Pfv.V.21.327/2020/8. számú ítéletét (a továbbiakban: Felülvizsgálati ítélet), amelyben a jogerős ítéletet (vagyis a Megismételt másodfokú ítéletet) hatályában fenntartotta. Az indítványozók az újbóli indítványkiegészítésükben az Abtv. 43. § (1) bekezdésére való hivatkozás mellett a Felülvizsgálati ítélet megsemmisítését is kérték az Alkotmánybíróságtól. Alkotmányjogi panaszuk ismételt kiegészítésében a Felülvizsgálati ítélet vonatkozásában is elsősorban azt rögzítették, hogy az a Hatályon kívül helyező végzéssel szemben benyújtott, az eredeti indítványban kifejtett érvek alapján tekintendő alaptörvény-ellenesnek, mivel az „egy olyan folyamatot indított el, amely folyamatban valamennyi eleme a Hatályon kívül helyező végzés alaptörvény-ellenessége folytán maga is alaptörvény-ellenes”. Az indítványozók az idevágó indítványkiegészítésükben utaltak továbbá arra is, hogy az újabb felülvizsgálati eljárás során elfogultsági kifogást is előterjesztettek azzal összefüggésben, hogy ügyükben e felülvizsgálat során ugyanaz a bíró tanács járt el a Kúrián, amely az általuk sérelmezett Hatályon kívül helyező végzést is hozta. Az elfogultsági kifogást a Kúria másik tanácsa elbírálta és a Kúria P. V. számú tanácsának kizárását megtagadó végzést hozott. Ezzel a körülménnyel az indítványozók az alkotmányjogi panaszukat nem hozták összefüggésbe; a kizárási kérelem tárgyában hozott végzésből csak egy, a Hatályon kívül helyező végzés másodfokú bíróságra vonatkozó kötelező erejével kapcsolatos megállapítást idéztek, az eredeti indítványban már kifejtett korábbi érvek alátámasztásául. Az indítványozók tehát megállapíthatóan az elfogultsági kifogásukra utaló tájékoztatáson keresztül is kizárólag a Hatályon kívül helyező végzésnek a régi Pp. felülvizsgálati eljárás-

ban a Kúria által meghozható döntések tartalmára vonatkozó szabályait sértő voltára vonatkozó korábbi érveiket kívánták alátámasztani.

- [8] 3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 26–27. §-ai szerint folytatott eljárásában mindenképp az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának formai és tartalmi feltételeit vizsgálja. Ezekkel kapcsolatban a következőket állapította meg.
- [9] 3.1. Az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság formai feltételeinek [Abtv. 30. § (1) bekezdés, valamint 52. § (1b) bekezdés) a)–f) pont] az alábbiak szerint tesz eleget.
- [10] Az indítványozók jogi képviselőik útján az alkotmányjogi panaszt a Kúria támadott végzése kézbesítésének időpontjához képest az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti határidőben terjesztették elő. Az alkotmányjogi panasz kiegészítéseiben az indítványozók a Megismételt másodfokú ítélet és a Felülvizsgálati ítélet alaptörvényellenessége megállapítását és megsemmisítését is kérték az Alkotmánybíróságtól. Az indítványkiegészítések előterjesztése az említett ítéletek tekintetében szintén eleget tett az Abtv. 30. § (1) bekezdésében foglalt határidő-előírásnak.
- [11] Az alkotmányjogi panasz a Hatályon kívül helyező végzés tekintetében az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglalt formai követelményeknek eleget tesz, mivel megjelöli az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést (Abtv. 27. §-a); az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezését [XXVIII. cikk (1) bekezdése]. Az indítvány a támadott végzés alaptörvényellenességére vonatkozó okfejtést is tartalmaz; valamint kifejezett kérelmet fogalmaz meg a támadott Hatályon kívül helyező végzés alaptörvényellenességének megállapítására és megsemmisítésére.
- [12] Az Alkotmánybíróság ugyanakkor megállapította, hogy az indítvány kiegészítései nem tartalmaznak önálló, alkotmányjogi szempontból értékelhető indokolást a Megismételt másodfokú ítélet és a Felülvizsgálati ítélet alaptörvényellenessége tekintetében. Az indítványozók mindkét ítélettel szemben arra a tényre alapították az érvelésüket, hogy azok az általuk alaptörvényellenesnek tekintett kúriai végzés meghozatalát követően, illetve az abban elrendelt megismételt eljárással összefüggésben, a Kúria általuk sérelmezett megállapításaira tekintettel születtek; vagyis álláspontjuk szerint az időben későbbi két ítélet már önmagában emiatt is ellentétes az Alaptörvénnyel. A Felülvizsgálati ítélettel összefüggésben ugyan az indítványkiegészítésüknek a pertörténet leírására vonatkozó részében az indítványozók előadták, hogy az eljárás során elfogultsági kifogást terjesztettek elő. A felülvizsgálati eljárás során ezzel kapcsolatban azzal érveltek, hogy az újabb eljárás is a Kúria ugyanazon tanácsa előtt folyt, amelyik a Hatályon kívül helyező végzést meghozta, és ezért szerintük a tényleges, független és pártatlan jogorvoslat lehetősége ezen újabb felülvizsgálati eljárás ellenére sem biztosított; azonban ezt a korábbi érvelésüket – vagy akár a Kúria kijelölt másik tanácsa által meghozott, a kizárást megtagadó végzést – az indítványkiegészítésben semmilyen módon nem hozták összefüggésbe a Felülvizsgálati ítélet alaptörvényellenességével. Ezzel éppen ellentétesen, a kizárást megtagadó végzést az indítványkiegészítés a pertörténet röviden összefoglaló részén kívül kizárólag egy helyen, azzal összefüggésben említi meg, hogy az indítványozók szerint az abban foglalt egyik megállapítás is megerősíti az általuk korábban, az eredeti alkotmányjogi panaszban a Hatályon kívül helyező végzés alaptörvényellenességével kapcsolatban előadott érveiket.
- [13] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítvány kiegészítéseiben foglaltakat nem értékelhette az azokban megsemmisíteni kért bírói döntések alaptörvényellenességére vonatkozó önálló, alkotmányjogilag is értékelhető érvelésnek. Ez a Megismételt másodfokú ítélet és a Felülvizsgálati ítélet vonatkozásában a határozott kérelemmel szemben az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában előírt kötelező tartalmi feltétel hiányát eredményezi; ennek következtében az indítványkiegészítésekben megsemmisíteni kért bírói ítéletek Alkotmánybíróság általi önálló, az eredeti alkotmányjogi panasztól független indítványkénti kezelése és önállóan történő érdemi vizsgálata kizárt. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Megismételt másodfokú ítélet és a Felülvizsgálati ítélet megsemmisítésének lehetősége kizárólag abban az esetben merülhet fel, ha a Hatályon kívül helyező végzés alaptörvényellenessége megállapítható.
- [14] 3.2. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság megvizsgálta a Hatályon kívül helyező végzessel kapcsolatos alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen az Abtv. 27. §-ában foglalt további, valamint a 29. § és a 31. § szerinti feltételeket.

- [15] Az Abtv. 27. § (1) bekezdésében meghatározott egyedi ügyben való érintettség megállapítható: az indítványozók, mint az alkotmányjogi panasz benyújtásának alapjául szolgáló bírói döntéssel érintett alapper felperesei, nyilvánvalóan érintettnek tekinthetők.
- [16] Az indítványozóknak nem áll rendelkezésére további jogorvoslati lehetőség, ezért a panasz az Abtv. 27. § (1) bekezdés *b*) pontjában és az Ügyrend 32. § (2) bekezdés *b*) pontjában foglalt követelményeknek eleget tesz.
- [17] Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. E két feltétel alternatív jellegű, bármelyik fennállása megalapozza a panasz befogadhatóságát.
- [18] Az Abtv. 27. § (1) bekezdése értelmében alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy [vagy szervezet] akkor fordulhat alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az, amely sérti valamely Alaptörvényben biztosított jogát [vagy korlátozza Alaptörvénybe ütközően] a hatáskörét és jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy az nem áll rendelkezésre. Az Indítvány olyan kúriai döntéssel szemben került előterjesztésre, amely az ügyben eljáró másodfokú bíróság közbenső döntését hatályon kívül helyezte, és az eljáró bíróságot új határozat hozatalára utasította. Az Ügyrend 32. § (3) bekezdése értelmében az ilyen tartalmú kúriai döntéssel szemben főszabály szerint nincs lehetőség alkotmányjogi panasz benyújtására.
- [19] A fentiekre tekintettel az Abtv. 29. §-ában írt első feltételt illetően az Alkotmánybíróság elsőként emlékezett arra, hogy amint arra az indítványozó is hivatkozott, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 26. § (1) bekezdésének és 27. §-ának, valamint az Alkotmánybíróság Ügyrendje 32. §-ának egységes értelmezéséről szóló 1/2019. (XI. 25.) AB Tü. állásfoglalásban (a továbbiakban: Tüáf.) az Alkotmánybíróság már állást foglalt azzal összefüggésben, hogy az Abtv. és az Ügyrend rendelkezéseinek létezik-e olyan értelmezése, amely alapján mégis megtámadható alkotmányjogi panasszal a Kúriának a jogerős ítéletet hatályon kívül helyező és az alsóbb fokú bíróságot új eljárásra utasító döntése. A Tüáf.-ban az Alkotmánybíróság ezzel kapcsolatban rögzítette, hogy: „Az Ügyrend szabálya kizárja az alkotmányjogi panasszal megtámadható felülvizsgálati döntések köréből a jogerős ítéletet hatályon kívül helyező és az alsóbb fokú bíróságot új eljárásra utasító kúriai döntéseket. Ilyen esetekben az alapeljárás még folyamatban van, annak lezárultáig a »jogorvoslati lehetőségek még nincsenek kimerítve«, tehát az alkotmányjogi panaszt ezen esetekben általában vissza kell utasítani. Ez alól kivételt jelent, tehát nem kell visszautasítani az ilyen döntést támadó alkotmányjogi panaszt, ha az abban állított alapjogsérelem magával a hatályon kívül helyező és a bíróságot vagy bíróságot új eljárásra utasító határozattal függ össze. Ilyen eset, ha éppen a jogerős döntés hatályon kívül helyezése és az új eljárásra utasítás okoz az indítványozónak alapjogsérelemet, miként az is, ha a Kúria döntése nem enged mérlegelést az alsóbb fokú bíróság, illetve az eljáró hatóság számára a meghozandó új határozat tekintetében, vagyis tartalma szerint a hatályon kívül helyező végzést az eljárást lezáró döntésnek kell tekinteni.” (Lásd.: Tüáf. I. 3. pont) Erre tekintettel az indítványban érintett eset a támadott bírói döntés tartalmával összefüggésben nem vet fel olyan, az Alkotmánybíróság által korábban még nem vizsgált alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, amelynek újszerűsége már önmagában is befogadást és érdemi vizsgálatot indokolna. Ezen felül az Alkotmánybíróságnak részletesen kimunkált és következetesen alkalmazott gyakorlata van az indítványozók által hivatkozott alaptörvényi rendelkezés – az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése – tartalmát érintően [lásd például: 7/2013. (III. 1.) AB határozat; 20/2017. (VII. 18.) AB határozat] is. A jelen ügyben benyújtott alkotmányjogi panasz ehhez képest sem vet fel olyan új, alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, amely a panasz erre tekintettel történő befogadását és érdemi elbírálását indokolná.
- [20] A második – a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességre vonatkozó – feltétel fennállta tekintetében mindezek alapján az Alkotmánybíróságnak abban kellett állást foglalnia, hogy a jelen ügyben érintett Hatályon kívül helyező végzés bevonható-e a Tüáf. I/3. pontjában körülírt kivételes esetek körébe, és amennyiben igen, akkor az indítványozók érvelése alapján megállapítható-e annak alaptörvény-ellenessége. (A 3.1. pontban kifejtetteknek megfelelően kizárólag ebben az esetben foglalhatott továbbá állást abban a kérdésben, hogy az indítványkiegészítésekben megsemmisíteni kért újabb bírói döntések alaptörvény-ellenességének megállapítása felmerülhet-e.)
- [21] A Kúria a Hatályon kívül helyező végzésben az alperes felülvizsgálati kérelmében előadott érveknek (miszerint a másodfokú bíróság a közbenső ítéletében részben egyes eljárási szabályok megsértésével, részben pedig a bizonyítékok iratellenes és okszerűtlen mérlegelésével jutott arra a következtetésre, hogy a vitássá tett szerződés nyilvánvalóan a jóerkölcsbe ütközik) a rendelkezésre álló periratok alapján, újabb bizonyításokat fel nem véve (részben) helyt adott, és megállapította, hogy a közbenső ítéletben felhozott érvek és bizonyítékok alapján

a jóerkölcsbe ütközés nem állapítható meg, így a bérleti szerződés semmisnek nyilvánítására jogsértő módon került sor. Erre a jogi álláspontra alapította a közbenső ítéletet hatályon kívül helyező, és az eljáró bíróságot új eljárásra utasító döntését. Az indítványozók az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét ezzel összefüggésben állították.

- [22] Az indítványozók szerint ugyanis a Kúria ezzel egyrészt véglegesen eldöntötte a jogvitát, amit végzés formájában nem, legfeljebb csak ítéletben tehetett volna meg; másrészt pedig nem jelölt meg konkrétan a másodfokú bíróság által megsértett jogszabályi rendelkezést. Ezen felül az indítványozók szerint a Kúria valójában a bizonyítékok tekintetében történő felülmérlegelést végzett, amire szintén nem lett volna lehetősége. Álláspontjuk szerint amennyiben lett is volna lehetősége a Kúriának arra, hogy a jogvitát érdemben eldöntse, azt ítéletben kellett volna megtennie; azonban mivel erre nem került sor, a per szempontjából meghatározó kérdésben külön jogorvoslattal nem támadható végzésben adott utasítást az alsóbb fokú bíróság későbbi döntését lényegében meghatározó módon.
- [23] Ezekkel az érvekkel összefüggésben az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg.
- [24] Az alapperben a felperes indítványozók a látszólagos tárgyi keresethalmazatban előterjesztett kereseti kérelmekben az eshetőleges elsődleges és másodlagos kereseten belül is több jogcímen (így az érvénytelenítésre irányuló kereseten belül amiatt, hogy a szerződés jóerkölcsbe ütközött; lehetetlen szolgáltatásra irányult; illetve feltűnő értékaránytalanság okán is) kérték a keresetüknek való helytadást. Mivel a másodfokon eljáró bíróság a közbenső ítéletben – az elsőfokú bíróságtól és egyébként a Kúriától – eltérő jogi álláspontja okán a szerződés jóerkölcsbe ütközését megállapíthatónak tartotta, és az indítványozók keresetének ezen jogcímmel összefüggésben helyt adott, – amint azt a Hatályon kívül helyező végzésben (Indokolás [106]) a Kúria is kifejtette – nem vizsgálta, hogy az elsőfokú bíróság a további eshetőleges kereseteket alappal utasította-e el, illetve alappal adott-e helyt az alperes viszontkeresetének. A Kúria – a jóerkölcsbe ütközés tárgyában meghozott döntésével megalapozó jogi álláspontjával kapcsolatos érveket egyébként részletesen kifejtő végzésében – erre hivatkozással nem hozott a kereset tárgyában ítéletet, hanem ehelyett helyezte a régi Pp. 275. § (4) bekezdése alapján hatályon kívül a közbenső ítéletet, és utasította az ügyben eljáró másodfokú bíróságot a felperesek fellebbezésének teljeskörű elbírálása végett új eljárásra.
- [25] Az Alkotmánybíróság (az Alaptörvény, az Abtv. és a saját következetes gyakorlata alapján egyaránt) kizárólag a bírói döntések alkotmányossági kontrollját végzi és ezért tartózkodik a szakjogi értelmezést igénylő kérdésekben történő felülbírálattól (erről lásd elsőként: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]–[15]); így az olyanokétól is, mint amilyen például az, hogy a Kúria rendelkezésére álltak-e mindazon tények, amelyek alapján a (régii vagy az új) Pp. előírásait megtartva az alsóbb fokú bíróságok helyett új határozatot is hozhatott volna, vagy pedig azok új eljárásra és új határozat hozatalára utasításának volt-e helye. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Kúria a Hatályon kívül helyező végzésben megfelelő indokát adta annak, hogy miért az utóbbi tartalommal hozta meg döntését; az ezzel kapcsolatos, korábban kifejtett érvek pedig nem tekinthetők olyanoknak, amelyek felvetnék a régi Pp. idevágó rendelkezései alkotmányos értelmezési tartományának megsértését.
- [26] Ezen túlmenően az Alkotmánybíróság az indítványozók érvelésével ellentétben nem tartotta megállapíthatónak azt sem, hogy a Kúria támadott döntése a felek jogvitáját véglegesen eldöntötte volna, mégpedig olyan határozati formában [végzés], amelyben ezt nem teheti meg. Ennek kapcsán az Alkotmánybíróság utal a Hatályon kívül helyező végzés indokolásának [106] bekezdésére, amelyben a Kúria rögzítette, hogy kifejezetten arra tekintettel utasította új eljárásra és új határozat hozatalára a másodfokú bíróságot, hogy a közbenső ítéletben érdemben már nem vizsgált kereseti és viszontkereseti kérelmek tekintetében ne a rendes jogorvoslati lehetőségek igénybevételének tényleges lehetősége nélkül szülessen meg az érdemi döntés (a rendkívüli jogorvoslati eljárásban). Mindezek alapján a támadott döntésben foglaltak az Alkotmánybíróság megítélése szerint önmagukban nem zárták ki annak lehetőségét (mint ahogyan erre az indítványozók az eljárás során törekedtek is), hogy a megismételt eljárásban – adott esetben más jogcímen ugyan, de – az indítványozók keresetének helyt adó döntés is születhessen.
- [27] Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság szükségesnek tartotta továbbá megjegyezni, hogy noha az indítványozók sérelmesnek, illetve jogellenesnek is tartják, hogy a megismételt eljárásban a jóerkölcsbe ütközés tekintetében a támadott végzésben foglaltak érvényre jutottak, a régi Pp. 275. § (5) bekezdésének első mondata kifejezetten rögzíti, hogy amennyiben „a Kúria az első- vagy másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja, a hatályon kívül helyező végzésben az új eljárás lefolytatására vonatkozóan kötelező utasításokat ad”. Az ilyen, adott esetben a megismételt eljárásban a per kimenetelét döntően befolyásoló, és a meg-

ismételt eljárást lefolytató bíróság által követendőnek tekintett – a kúriai döntésben jogi érvelés formájában az indokolásban megjelenő, illetve részletezett – utasítások léte, valamint azok eljáró bíróság általi megtartásának kötelezettsége tehát nem „pusztán” a Kúriának az igazságszolgáltatási rendszerben elfoglalt pozíciójából származó hierarchikus szükségszerűség, de törvényben kifejezetten rögzített jogalkotói szándék is. Ezen törvényi előírás alkotmányosságával összefüggésben a jelen ügy kapcsán nem merült fel kétely.

- [28] Mindezekre tekintettel az a tény, hogy a támadott végzésben a per tárgyát képező bérleti szerződés jóerkölcsbe ütközése tárgyában a Kúria az egyik peres fél (jelen esetben az Indítványozó felperesek) számára kedvezőtlen tartalommal állást foglalt, majd ezen állásfoglalását a megismételt eljárás bírósága magára nézve kötelezőnek fogadta el – még abban az esetben is, ha valóban megállapítható lenne, hogy a jogvitát tartalmilag valóban a maga teljességében véglegesen eldöntötte – csak akkor képezhetné érdemi vizsgálat tárgyát, amennyiben a Kúriának a jóerkölcs sérelmével, annak megállapíthatóságával összefüggésben előadott érvelése nyilvánvalóan átlépné ezen polgári jogi alapelv alkotmányos értelmezési tartományát. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint ezzel kapcsolatos kétely a jelen ügy kapcsán nem merült fel.
- [29] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a jelen ügyben támadott kúriai végzés nem vonható be a Tüáf. I/3. pontjában körülírt kivételes esetek körébe. Az Abtv. 27. § (1) bekezdése értelmében alkotmányjogi panasszal az ügy érdemében hozott, vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntéssel szemben lehet az Alkotmánybírósághoz fordulni. A Kúria által az alsóbb fokú bíróság döntését hatályon kívül helyező és azt új eljárásra utasító végzés általában – kivéve a Tüáf. I/3. pontjában rögzített eseteket – még értelmezés útján sem tekinthető ezen kétfajta bírói döntés egyikének sem, tekintettel arra, hogy annak nyomán az eljárás még folyamatban van [ezt rögzíti az Ügyrend 32. § (3) bekezdésének szabálya is]. Mivel pedig az Alkotmánybíróság a jelen ügyben megállapította, hogy a vizsgált döntés nem vonható az említett kivételes esetek körébe, a Hatályon kívül helyező végzés befogadása és érdemi vizsgálata az Ügyrend 32. § (3) bekezdése első mondatának második fordulata értelmében kizárt. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság a 3.1. pontban (Indokolás [9] és köv.) kifejtett okokból a Megismételt másodfokú ítélet, illetve a Felülvizsgálati ítélet alaptörvény-ellenessége tárgyában sem foglalhatott állást.
- [30] Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy az indítványban foglalt érvek alapján a támadott döntés(ek) befogadására és érdemi vizsgálatára abban az esetben sem lett volna lehetősége, ha a támadott döntéssel szemben alkotmányjogi panasz benyújtását az Abtv. 27. §-a és az Ügyrend 32. § (3) bekezdése alapján nem kellene kizártnak tekinteni. A jelen ügyben az volt ugyanis megállapítható, hogy az indítványozók valójában a számukra kedvezőtlen tartalmú végzésben és ítéletekben foglalt egyes megállapításokkal nem értenek egyet, és indítványukban az ezekkel kapcsolatos eltérő jogi álláspontjuk okán állítottak a támadott bírói döntéssel összefüggésben különféle – véleményük szerint alapjogi sérelem megállapítását is megalapozó – eljárási kifogásokat. Ezen indítványozói állításokkal kapcsolatban az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy azokra az indítványozók a döntés nyomán (újra)indult bírósági eljárások során is hivatkoztak, érveiket egyebek mellett a Kúria maga is vizsgálta és megválaszolta a második indítványkiegészítésben szintén megsemmisíteni kért Felülvizsgálati ítéletben is. Az indítványozók az alkotmányjogi panaszban és annak kiegészítésében nem adtak elő olyan érvet, amelyet az ismételt felülvizsgálati eljárásban – igaz, nem alkotmányossági szempontból – időközben a Kúria maga is el ne bírált volna.
- [31] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság – következetes gyakorlatához híven – a jelen ügyben is hangsúlyozza, hogy a „bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslással (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének” [3107/2016. (V. 24.) AB végzés, Indokolás [35]]. Az Alkotmánybíróság a bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz intézményén keresztül is az Alaptörvényt és az abban elismert jogokat oltalmazhatja {erről lásd elsőként: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}. Vagyis az Alkotmánybíróság a bírói döntések felülvizsgálata során is az Alaptörvényben elismert alapjogi követelményrendszer tényleges érvényesülését garantálja. „A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga, sem a diszkrimináció tilalma nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíró» szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el. [...] A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen

tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}

- [32] Önmagában az, hogy az indítványozó az egyébként megindokolt bírósági döntést megalapozatlannak, tévesnek vagy akár jogellenesnek, és magára nézve sérelmesnek tartja, a fentebb idézett állandó gyakorlat szerint nem tekinthető az eljárás tisztességessége [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] követelményrendszerén belül értékelhető alkotmányossági kérdésnek.
- [33] Összefoglalva: az Alkotmánybíróság nem talált olyan körülményt, amelyet az Alaptörvény felhívott rendelkezésével összefüggésben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességként lehetne értékelni, és amely ezért az indítvány érdemi vizsgálatát megalapozhatná; továbbá – mivel a támadott végzés nem értékelhető a Tüáf. I/3. pontja körébe vonható döntésként – a megsemmisíteni kért bírói döntés(ek) érdemi vizsgálatára ez okból sem volt lehetőség.
- [34] 4. Ezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz befogadására, mivel az nem felel meg az Abtv. 27. §-ában és 29. §-ában, az indítványkiegészítések tekintetében pedig az Abtv. 56. § (1b) bekezdés e) pontjában írott feltételeknek, nincs lehetőség. Az Alkotmánybíróság ezért a kérelmet az Abtv. 47. § (1) bekezdése, 50. §-a és az 56. § (1)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja, valamint 32. § (3) bekezdése alapján visszautasította.

Budapest, 2021. december 14.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/858/2020.

